

Maakuntajohtajien ja Ely- ylijohdajien kannanotto rakennerahasto-ohjelman valmisteluun

Suomen EU:lta saama rahoitus rakennerahastokaudelle 2014- 2020 pienenee 414 milj. euroa (-26 %) verrattuna päättyvään kauteen.

Kansallinen vastinrahoitus supistuu vastaavasti, josta koituu valtiontaloudelle huomattavat, noin 300 miljoonan euron säästöt. Kun myös inflaatio otetaan huomioon, EU:n rakennerahastojen tukemaan aluepolitiikkaan on käytettävissä lähes miljardi euroa vähemmän kuin 2007- 2013.

Rahoituksen vähentyessä on entistäkin tärkeämpää varojen kohdentaminen niin, että niillä aikaansaataava aluekehityksen vipuvaikutus on mahdollisimman suuri.

On huomattava, että EU-rakennerahastovarot on tarkoitettu nimenomaan alueellisten kehityserojen tasaamiseen ja alueiden omaehtoiseen kehittämistyöhön. Tämä merkitsee, että varojen ohjelman mukaisessa kohdentamisessa maakuntien yhteistyöryhmillä, maakuntien liitoilla ja Ely- keskuksilla on keskeinen rooli hallinnon ja aluekehityksen ministerivaliokunnan (HALKE) 23.3.2012 linjauksen mukaisesti.

1. Valtakunnallisten teemojen osuus

HALKE:n linjausten mukaan rakennerahasto-ohjelma toteutetaan pääosin alueellisesti rahoitettavien hankkeiden kautta ja vain osa rahoituksesta voidaan käyttää valtakunnallisiin hankkeisiin.

Ministerivaliokunnan mukaan rahoitukseen liittyvää hallintoa kevennetään siirtämällä noin 120 miljoonaa euroa hallinnosta varsinaiseen hanketoimintaan vähentämällä olennaisesti ns. oman tuotannon hankkeiden määrää. Valiokunta arvioi maaliskuussa 2012, että valtakunnallisten teemojen osuus voisi olla EAKR:ssa 10- 20 % ja ESR:ssa 25- 35 %.

Arviota tehtäessä ei vielä ollut tiedossa, että Suomen EU:lta saama rakennerahastorahoitus supistuu yli neljänneksellä.

Kun kokonaissaanto on nyt tiedossa, voidaan todeta, että arvion ylärajojen mukainen jako alueiden ja keskushallinnon kesken johtaisi siihen, että alueet menettäisivät 35 % osuudestaan ja ministeriöt kasvattaisivat saantoaan 32 %. Vähimmäistasojenkin mukainen jako yhdessä kaupunkipolitiikkaan varatun 5 % EAKR-osuuden (36,3 milj. euroa) johtaisi siihen, että nykykauteen verrattuna valtakunnallisten osioiden rahoitus supistuisi vain 10 %, kun alueiden osuus putoaisi 28 %.

Koska rakennerahasto-ohjelma on ennen muuta alueiden kehittämisen väline, ei ole hyväksyttävää, että valtakunnallisen osion rahoitus supistuu selvästi vähemmän tai jopa kasvaisi nykykauteen verrattuna samalla kun alueellinen rahoitus vähenee huomattavasti enemmän.

Oikeudenmukainen ja kohtuullisin ratkaisu on, että rakennerahastovarojen huomattava vähennys kohdistuu prosentuaalisesti (-26 %) yhtä suurena ohjelman alueelliseen, valtakunnalliseen ja Ahvenanmaan osioon. Tähän päästään, kun kaupunkipolitiikka rahoitetaan valtakunnallisesta EAKR-osiosta ja noudatetaan HALKE:n arvion alarajoja (EAKR 10 %, ESR 25 %).

Rahoitussaannon kokonaismäärän (1 323 100 000 euroa, josta alueellisen yhteistyön ohjelmat 141 000 000 euroa) varmistuttua arviota on siksi tarkennettava niin, että rahoituksen osuudet jakautuvat edelleenkin samassa suhteessa eli seuraavasti:

	2007-2013	%-osuus	2014- 2020	Vähennemä	%
- alueet (IP ja ELSA)	1 371 889 241	86,0	1 016 130 812	355 758 429	- 26
- ministeriöt	217 825 699	13,6	161 339 121	56 486 578	- 26
- Ahvenanmaa	6 251 104	0,4	4 630 067	1 620 037	- 26
- yhteensä	1 595 966 044	100,0	1 182 100 000	413 865 044	- 26

2. Välittävät toimielimet

Tulevan kauden toimeenpanojärjestelmästä on myös HALKE:n päätös. Se on pidettävä voimassa eli välittävänä toimieliminä toimivat uudellakin ohjelmakaudella Ely- keskuskeskukset ja maakuntien liitot ja vain poikkeustapauksessa muut tahot (Tekes).

3. Rahoituksen alueellinen jakaantuminen

Rakennerahastovarojen jakautumisesta Suomessa kahden alueen (Itä- ja Pohjois-Suomi sekä Etelä- ja Länsi-Suomi) päätetään ohjelmavalmisteluun yhteydessä. Jakoperusteissa tulee ottaa huomioon sekä ne kriteerit, joiden nojalla Suomi on rahoituksen EU:sta ansainnut että päättyvän kauden varojen jakauma IP- ja ELSA- alueen maakuntien kesken.

Suomen EU:lta saama kehittyneiden alueiden perusrahoitus (ei sis. NSPA) ohjelmakaudella 2014- 2020 perustuu kriteereihin, joiden mukaan 911,1 milj. euron kokonaissaannosta Itä- ja Pohjois-Suomen osuus on 641,5 milj. euroa (70,4 %) ja Etelä- ja Länsi-Suomen osuus 268 milj. euroa (29,4 %) sekä Ahvenanmaan 1, 6 milj. euroa (0,2 %).

Kun harvan asutuksen erityistuki (30 euroa/asukas), joka on käytettävissä vain Itä- ja Pohjois-Suomessa, lasketaan mukaan, IP- alueen osuus on kokonaissaannosta 912,5 milj. euroa (77,2 %) ja ELSA- alueen 268 milj. euroa (22,7 %).

Päättävällä kaudella ns. harvan asutuksen erityisrahoitus (NSPA) on 359 milj. euroa ja tulevalla kaudella 271 milj. euroa (-25 %). Tämä on kokonaisuudessaan EAKR-rahoitusta. Uutuutena tulee olemaan ns. suoritusvaraus, joka on 7 % koko rahoituksesta, tekniseen tukeen varataan entiseen tapaan 4 %.

Jako rahastojen (EAKR, ESR) välillä on 50/50, joten molemmille rahastoille tulee (ml suoritusvaraus ja tekninen tuki) 455 550 000 euroa. Koska NSPA- rahoitus on kokonaisuudessaan EAKR-rahoitusta, on rahastojen suhde Suomessa 61,5 % EAKR ja 38,5 % ESR.

Kuluvalla kaudella Itä- ja Pohjois-Suomen osuus alueellisista rakennerahastokehyksistä (1 371 889 241 euroa) on ollut 925 730 790 euroa (67,5 %) ja Etelä- ja Länsi-Suomen 446 158 451 (32,5 %). Kun valtakunnallinen osio 217 825 699 euroa otetaan lisäksi huomioon, on rahoitusjako Suomen kuluvan kauden rakennerahastokehyksissä seuraava: IP 58 %, ELSA 28 %, ministeriöt 13,6 % ja Ahvenanmaa 0,4 %.

Valtakunnallisen osion toteutumasta kuluvalla kaudella IP- ja ELSA- alueiden kesken ei voida vielä aivan tarkkaa laskelmaa esittää, mutta eri lähteistä käsin voidaan päätyä arvioon, että noin 1/3 valtakunnallisesta rahoituksesta tulee käytettyä IP- alueella ja 2/3 ELSA- alueella. Tällöin paras arvio päättyvän kauden toteutumasta on, että koko EU- rahoituksesta (ml NSPA) 37,1 % suuntautuu ELSA- alueelle, 62,6 % IP- alueelle ja 0,4 % Ahvenanmaalle.

Kuluvan kauden rahoitusta jaettaessa tehtiin maan hallituksessa 62 045 168 euron siirto Pohjois-Suomen ja 13 394 425 euron siirto Länsi-Suomen EU-saannon mukaisesta rahoituskehiksestä Etelä-Suomen hyväksi.

Tämä on syytä muistaa arvioitaessa nykykauden toteutumaa eli siinä poikettiin silloisesta EU-kriteerien mukaisesta saannosta niin, että IP- alueen saannosta reilu 62 milj. euroa siirrettiin nykyisen ELSA- alueen hyväksi. Ellei näin olisi menetelty, olisivat toteutumaosuudet kuluvalta kaudelta valtakunnalliset osiot huomioiden: IP 66,4 %, ELSA 33,2 % ja Ahvenanmaa 0,4 %. Jos vastaava siirto tehtäisiin tulevalle kaudelle, olisi se suuruudeltaan 45,7 milj. euroa, koska käytettävissä oleva raha on 26 % pienempi.

Tulevaa kautta koskevassa alueiden välisessä rahanjaossa IP korostaa ansaintaperiaattia eli rahojen kohdentamista niiden kriteerien mukaisesti maan eri osiin, joilla rahoitus on EU:sta saatu. Itä-Suomen sisältyminen tulevalla kaudella kehittyneiden alueiden kategoriaan muuttaa lähtötilannetta kuluvaan kauteen verrattuna, koska harvalla asutuksella on ansainnassa huomattava painoarvo myös koko Suomen saamassa ns. perusrahoituksessa.

ELSA puolestaan korostaa nykyisen kauden toteutumaa, johon tehtäisiin yhtä suuri prosentuaalinen vähennys molemmilta alueilta.

Harvan asutuksen erityistuki IP- alueelle (271 milj. euroa) on EU-asetusten mukaan käytettävissä pelkästään Itä- ja Pohjois-Suomessa, joten sen suhteen ei ole tehtävissä mitään harkintaa.

Sen sijaan jakosuhteet tulee ratkaista perusrahoitusosioon, jonka suuruus on 911 100 000 euroa (sis. suoritusvaraus ja tekninen tuki). Käytyjen keskustelujen jälkeen esitämme, että

- valtakunnallisiin teemoihin käytetään korkeintaan 17,7 % perusrahoituksesta, joka tämän hetken rahoitustietojen mukaan olisi enintään 161 339 121 euroa. Summa sisältää 5 % kaupunkipolitiikan (EAKR). TEM yhdessä muiden ohjelmatyöhön osallistuvien ministeriöiden kanssa ratkaisee eri rahastojen väliset osuudet.
- Ahvenanmaan ohjelmiin käytetään 4 630 067 euroa, mikä on 0,5 % perusrahoituksesta.
- IP- alueen käyttöön osoitetaan 498 520 464 euroa, mikä on 54,7 % perusrahoituksesta. ELSA-alueen käyttöön osoitetaan 246 610 348 euroa, mikä on 27,1 % perusrahoituksesta. IP/ELSA-väläinen rahoitussuhde perusrahoituksessa on IP 66,9 %, ELSA 33,1 %.
- Saarijärvi-Viitasaaren erityisrahoitus, arviolta noin 18,7 milj. euroa, sisältyy IP- alueen kehukseen.

4. Perustelut ja yhteenveto

Esitys perustuu laskentaan, jossa otetaan **yhtäläisesti huomioon sekä ansainta- että toteutumaperiaate**. Kokonaissaannon jakaminen puhtaasti ansaintalogiikalla tarkoittaisi jakoa 77,3 % IP ja 22,7 % ELSA (913 763 300 ja 268 336 700 euroa). Nykyisellä toteutumalla jako olisi 62,6 % IP ja 37,1 % ELSA (739 994 600 ja 442 105 400 euroa).

Laskelmassa ovat mukana NSPA- rahoitus sekä oletus valtakunnallisen rahoituksen alueellisesta kohdentumisesta nykyiseen tapaan 1/3-2/3. Jakosuhteet perustuvat näin ollen ansainta- ja toteutumalogiikan keskiarvoon eli IP: $77,3+62,6/2=69,95\%$ ja ELSA: $37,1+22,7/2=29,90\%$.

Esityksen mukainen arvio rahoituksen jakautumasta on IP: $498\,520\,464 + 271\,000\,000 + 53\,779\,707 = 823\,300\,171$ euroa (69,6 %) ja ELSA: $246\,610\,348 + 107\,559\,414 = 354\,169\,762$ euroa (30,0 %).

Kun Keski-Suomen pohjoisosan sisältyminen historiallisista syistä IP- osioon otetaan huomioon, on tosiasiallinen jakautuma IP 68,1 % ja ELSA 31,5 % ja Ahvenanmaa 0,4 %.

30.4.2013

Matti Viialainen
Maakuntajohtajien pj 2013

Juha Niemelä
Ely- ylijohtajien pj 2013

Liite:

Esitys 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus, perusrahoituksesta	%-osuus, kokonaisrahoituksesta	IP/ELSA suhde perusrahoituksesta	IP/ELSA suhde kokonaisrahoituksesta, ml. NSPA
IP, perusrahoitus*	498 520 464	54,7 %		66,9 %	76 %
NSPA	271 000 000				
IP yhteensä	769 520 464		65,1 %		
ELSA, perusrahoitus	246 610 348	27,1 %		33,1 %	24 %
Ahvenanmaa	4 630 067	0,5 %	0,4 %		
Valtakunnalliset osiot	161 339 121	17,7 %	13,6 %		

* Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitus sisältää Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan rahoituksen, arviolta 18,7 milj. €

Liite:

Esitys huomioiden valtakunnallisten osioiden kohdentumisarvio ja Saarijärven-Viitasaaren sk:n rahoitus	1 182 100 000	%-osuus, perusrahoituksesta	%-osuus, kokonaisrahoituksesta	IP/ELSA suhde perusrahoituksesta	IP/ELSA suhde kokonaisrahoituksesta, ml. NSPA
IP, perusrahoitus	498 520 464			58,9 %	68 %
NSPA	271 000 000				
osuus valtakunnallisesta 1/3	53 779 707				
Siirto Saarijärven-Viitasaaren sk	-18 700 000				
<i>IP yhteensä</i>	<i>804 600 171</i>	58,6 %	68,1 %		
ELSA, perusrahoitus	246 610 348			41,1 %	32 %
osuus valtakunnallisesta 2/3	107 559 414				
Siirto Saarijärven-Viitasaaren sk	18 700 000				
<i>ELSA yhteensä</i>	<i>372 869 762</i>	40,9 %	31,5 %		
Ahvenanmaa	4 630 067	0,5 %	0,4 %		
Valtakunnalliset osiot kohdistettu alueille					

TAUSTALASKELMIA RR-KAUDEN 2014-2020 RAHOITUKSEEN

	Ohjelmakausi 2007 - 2013		Ohjelmakausi 2014 - 2020		Muutos euroa	Muutos %
Suomen EU-rahoitus yhteensä	1 716 214 631		1 323 100 000		-393 114 631	-23 %
Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmat	120 248 587		141 000 000		20 751 413	17 %
Rakennerahasto-ohjelmat	1 595 966 044		1 182 100 000		-413 866 044	-25,9 %
Harvan asutuksen erityisissä NSPA	359 000 000		271 000 000		-88 000 000	-25 %
Kansallisesti päätettävissä, kun NSPA-lisä vähennetty	1 236 966 044		911 100 000		-325 866 044	-26 %
EAKR-rahoitus	618 401 980	50 %	455 550 000	50 %	-162 851 980	-26 %
ESR-rahoitus	618 564 064	50 %	455 550 000	50 %	-163 014 064	-26 %

1. Rahoituksen 2014-2020 jako ansainnan perusteella, valtakunnalliset minimi (kaupunkipolitiikalle ei erillistä pottia)

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
Alueet yhteensä (IP+ELSA)	1 021 273 309	86,4 %	-350 615 932	-26 %
josta IP	789 421 342	66,8 %	-136 309 448	-15 %
josta ELSA	231 851 967	19,6 %	-214 306 484	-48 %
Ahvenanmaa	1 384 191	0,1 %	-4 866 913	-78 %
Valtakunnalliset osiot, minimi	159 442 500	13,5 %	-58 383 199	-27 %

2. Rahoituksen 2014-2020 jako ansainnan perusteella, valtakunnalliset maksimit (kaupunkipolitiikalle oma potti)

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
Alueet yhteensä (IP+ELSA)	894 008 299	75,6 %	-477 880 942	-35 %
josta IP	691 048 346	58,5 %	-234 682 444	-25 %
josta ELSA	202 959 953	17,2 %	-243 198 498	-55 %
Ahvenanmaa	1 211 701	0,1 %	-5 039 403	-81 %
Valtakunnalliset osiot, maksimi (ml. Kaupunkipol.)	286 880 000	24,3 %	69 054 301	32 %

3. Rahoitus 2014-2020 ansainnan perusteella, IP-alueen lähtökohta (kaupunkipolitiikalle ei erillistä pottia)

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
IP	789 421 342	66,8 %	-136 309 448	-15 %
ELSA	231 851 967	19,6 %	-214 306 484	-48 %
Ahvenanmaa	1 384 191	0,1 %	-4 866 913	-78 %
Valtakunnalliset osiot, minimi	159 442 500	13,5 %	-58 383 199	-27 %

4. Rahoitus 2014-2020 nykyisten kehysten suhteessa, leikkaukset kaikille yhtä suuret (-26 %), ELSA-alueen lähtökohta

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
IP	685 670 206	58,0 %	-240 060 584	-26 %
ELSA	330 460 605	28,0 %	-115 697 846	-26 %
Ahvenanmaa	4 630 067	0,4 %	-1 621 037	-26 %
Valtakunnalliset osiot	161 339 121	13,6 %	-56 486 578	-26 %

5. Puheenjohtajien (Viialainen ja Niemelä) esitys 2014-2020 (IP sisältää Saarijärven-Viitasaaren sk:n rahoituksen)

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
IP, perusrahoitus*	498 520 464		-68 210 326	
NSPA	271 000 000		-88 000 000	-25 %
IP yhteensä	769 520 464	65,1 %	-156 210 326	-17 %
ELSA	246 610 348	20,9 %	-199 548 103	-45 %
Ahvenanmaa	4 630 067	0,4 %	-1 621 037	-26 %
Valtakunnalliset osiot	161 339 121	13,6 %	-56 486 578	-26 %

* Itä- ja Pohjois-Suomen rahoitus sisältää Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan rahoituksen, arviolta 18,7 milj. €

6. Puheenjohtajien (Viialainen ja Niemelä) esitys 2014-2020 (Saarijärven-Viitasaaren sk:n rahoitus siirretty IP:itä ELSA:n kehukseen)

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus	Muutos euroa	Muutos %
IP, perusrahoitus	479 820 464		-86 910 326	-15 %
NSPA	271 000 000		-88 000 000	-25 %
IP yhteensä	750 820 464	63,5 %	-174 910 326	-19 %
ELSA*	265 310 348	22,4 %	-180 848 103	-41 %
Ahvenanmaa	4 630 067	0,4 %	-1 621 037	-26 %
Valtakunnalliset osiot	161 339 121	13,6 %	-56 486 578	-26 %

*Etelä- ja Länsi-Suomen rahoitus sisältää Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan rahoituksen 18,7 milj. €

7. Puheenjohtajien esitys huomioiden valtakunnallisten osioiden kohdentumisarvio. Lisäksi Saarijärven-Viitasaaren sk:n rahoitus siirretty IP:itä ELSA:n kehukseen

Ohjelmakausi 2014-2020	1 182 100 000	%-osuus, kokonais- rahoitus	%-osuus, perus- rahoitus	IP/ELSA suhde perusrahoitus	IP/ELSA suhde kokonaisrahoitus, ml. NSPA
IP, perusrahoitus	498 520 464			58,9 %	68,3 %
NSPA	271 000 000				
osuus valtakunnallisesta 1/3	53 779 707				
Siirto Saarijärven-Viitasaaren sk	-18 700 000				
IP yhteensä	804 600 171	68,1 %	58,6 %		
ELSA, perusrahoitus	246 610 348			41,1 %	31,7 %
osuus valtakunnallisesta 2/3	107 559 414				
Siirto Saarijärven-Viitasaaren sk	18 700 000				
ELSA yhteensä	372 869 762	31,5 %	40,9 %		
Ahvenanmaa	4 630 067	0,4 %	0,5 %		
Valtakunnalliset osiot kohdistettu alueille					